

TURINYS

- 7** PAUKŠČIAI – GRAŽIAUSIA
GAMTOS DALIS
- 15** KADA JUOS PRADĖJOME
SAUGOTI?
- 21** LAIMINGA BUVO
VIENA DIENA
- 27** SUDĖTINGAS PAUKŠČIŲ
GYVENIMAS
- 31** PAUKŠČIŲ APSAUGOS
PRIEMONĖ –
JŲ LESINIMAS
- 35** LESINTI ŽIEMĄ?
O GAL VISUS METUS?
- 39** KOKIŲ LESYKLŲ REIKIA
PAUKŠČIAMS?
- 45** LESALAS PAUKŠČIAMS
- 53** PAUKŠČIAI LESYKLŲ
LANKYTOJAI
- 67** NEPAPRASTI LESYKLŲ
LANKYTOJAI
- 71** VANDENS PAUKŠČIAI
LESYKLOSE
- 77** AR REIKIA LESINTI
VANDENS PAUKŠČIUS?
- 83** PLĖŠRIEJI PAUKŠČIAI
LESYKLOJE
- 87** PAVOJAI LESYKLOJE
IR APLINK JĄ
- 93** LESYKLOS HIGIENA
- 97** INKILAI LESYKLOS
APYLINKĖSE

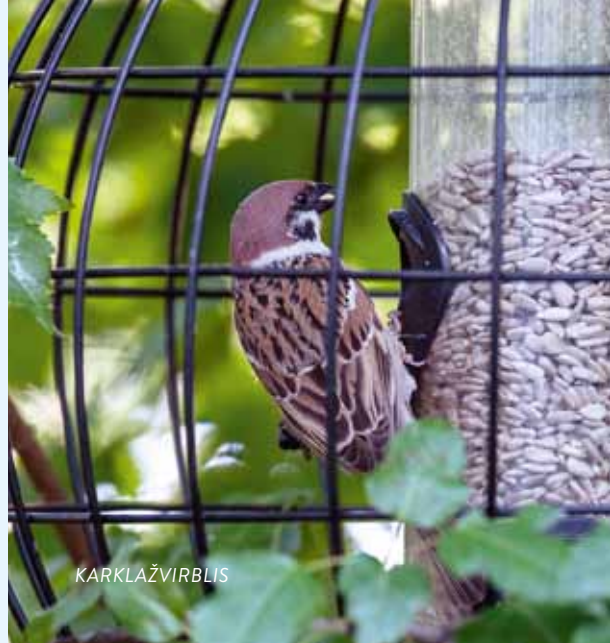

VARNĒNAS

LESINTI ŽIEMĄ? O GAL VISUS METUS?

Paukščiai lesti privalo kasdien, jų laikas, skirtas lesalui rinkti ir maitintis, kinta nuo 7 valandų žiemą iki 17 vasarą. Lesalui ir jo trūkumui jautrios rūšys, paprastai vabzdžialesės, mūsų krašte praleidžia tik 3–4 šiltuosius mėnesius. Galinčios lesti įvairų, mišrų maistą rūšys dažnai užtrunka bent 7–8 mėnesius. Sėslios, vietoje klajojančios ir visus metus neišskrendančios rūšys gali keisti mitybos būdą, prisitaikyti prie ypatingų išbandymų. Šioms rūšims į pagalbą ateina žmonės...

Iš tikro tokį mūsų paukščių faunos vaizdą sukūrė kažkas, nesigilinęs į jų biologiją, o labiausiai – į kintančias aplinkos sąlygas. Daug kas tuo patikėjo ir taip mokė savo vaikus. Toks archajiškas požiūris į paukščių lesalo poreikį šiandien atrodo keistai, nes jį formuojant buvo nutylėta griauananti, naikinanti žmogaus veikla – šiandieninių galimybių neįmanoma palyginti su 100 metų senumo galimybėmis, kurias turėjo paukščiai.

KARKLAŽVIRBLIS

Kintant klimatui žiemos neatrodo pavojingos paukščiams, todėl lesalo jiems turėtų pakakti. Pavasaris, vasara ir rudenio nedaug tepakitę... Negi?

Apsižvalgykime aplink: mūsų daržai nedirbami, žemė nepurenama ir neauginamos sėklas teikiančios kultūros. Vejos nušienautos ir vabzdžių jose nėra. Net lapus stengiamasi sugrėbti ir taip sumažinti sliekų gausą. Laukų paukščiams problema kur kas didesnė – monokultūrų laukuose net vasarą vabzdžių reta, be to, šie laukai purškiami nuo kenkėjų. Pievų šienavimas greitaeigė technika veikia primena gyvybę naikinantį malūną nei šieno (žolės) paruošas.

PURŠKIAMUOSE LAUKUOSE
NATŪRALAUS LESALO MAŽIAU

VARNĖNAS
LESYKLOJE
PAVASARĮ

Ką tokia neapgalvota intervencija į gamtą reiškia paukščiams? Jiems trūksta lesalo. Jo stinga suaugusiems, labai trūksta jaunikliams. Vasarą, jaunikiams palikus lizdus, maisto poreikis padidėja keletą kartų, nes tiek pat padidėjo jų gausa.

Kaip padėti paukščiams? Žinoma, jei paukščiai kas antrą valdą būtų lesinami visus metus, jų populiacija būtų kur kas gausesnė ir sėkmesnė. Ši savybė labai svarbi, nes migracijų metu daugelis sparnuočių žūsta nuo žmogaus rankos.

Kaip padėti paukščiams?

VARNĖNAS DOROJA
SODO VYŠNIAS

Pavasarinis paukščių aktyvumas – lizdų sukimas, perėjimas – atima labai daug energijos. Gegužės gale – birželį, lizdus palikus jaunikiams, lesalo reikia ne tik jiems, bet ir suaugusių paukščių energijos praradimui kompensuoti. Todėl lesykla šiuo metu praverčia.

Ilgamečiai tyrimai Vokietijoje rodo, kad lesyklos menkiausiai lankomos rugsėjį–spalį, kai paukščiai nepatiria streso, neaugina jaunikių, būna pakaitę plunksnas (išsišėrę), o vabzdžių

BALTASIS
GANDRAS

gamtoje pakanka, nes baigėsi aktyvus šienavimo sezonas.

Ar mūsų paukščius tikrai reikia lesinti visus metus? Europos mokslininkai, sekantys daugelio rūšių populiacijų dinamiką, teigia, kad dabar lesyklos ir lesinimas yra paukščių išgyvenimo priemonė. Tokį teiginį taikliausiai iliustruoja sparčiai nykstančios rūšies – naminių žvirblių – populiacija: vietose, kur jie lesinami visus metus, žvirblių gausėja arba nemažėja. Kitur ši rūšis potencialiai nyksta. Panaši geltonųjų startų, net mums įprastų varnėnų padėtis. Miestuose gyvenantys varnėnai nuo ankstyvo pavasario jaučia maisto stygių – trūksta natūralių vejų su sliekais, kitais vabzdžiais, dažnai lesalo sumažėja per sausras. Todėl pavasarį ir vasarą miestuose varnėnai būna aktyvūs lesyklų lankytojai.

Keičiantis klimatui ir gamtinėms sąlygoms, papildomas paukščių lesinimas taps būtina jų apsaugos priemone visus metus. Todėl, sekdami Vakarų Europos pavyzdžiais ir reaguodami į mokslininkų perspėjimus, ir mes turime keisti savo mąstymą, įpročius ir paukščius papildomai lesinti visus metus.

LIEPSNELĖ

NAMINIO
ŽVIRBLIO
PATELĖ

KARKLAŽVIRBLIS

Smulkesnis už naminį žvirblį. Patinas ir patelė vienodų spalvų: jų kepurėlė ruda, nugara rusva su tamsiomis dėmėmis, kūno apačia balsva. Svarbus skiriamasis bruožas – juodos dėmelės balsvuose skruostuose. Lesa įvairų maistą, pirmenybę teikia sėkloms.

ŽALIUKĖ

Žvirblio dydžio, atrodo kresna, didesnė galva. Snapas tvirtas, balsvas. Patino kūno apačia geltona ar švelniai žalsva, nugara žaliai gelsva, sparnuose yra ryškiai geltonų plunksnų. Patelė blankesnių spalvų. Lesa sėklas, lesykloje būna ilgai, prie lesalo neprileidžia kitų paukščių.

GELTONOJI STARTA

Dažniau kaimo vietovėse lesyklas lankantis paukštis. Šiek tiek didesnė už žvirblį. Kūno apačia gelsva, patelių su tankiom dėmelėmis, antuodegyje ryškiai rudos plunksnos. Patino viršugalvis ir antakis geltoni, patelių galva pilkesnė. Kūno viršus pilkai rusvas, su išilginėmis dėmelėmis. Lesa sėklas, grūdus, kruopas. Visada laikosi pulkuose, baikščios, reaguoja į bet kokius dirgiklius.

PILKOJI STARTA

Už žvirblį stambesnis paukštis. Rusvai pilkšva, su išilginėmis smulkiomis juostelėmis nugaroje, kūno apačia šviesi, su retomis juostelėmis. Labai reta rūšis, retkarčiais gali apsilonkyti lesykloje su geltonosiomis startomis. Lesa ant žemės, mielai aižo saulėgrąžas, avižas ir kitas sėklas.

JUODAGALVĖ SNIEGENA

Didesnė už žvirblį. Patino ir patelės galvos viršus juodas, nugara ir pečiai pilki, sparnai juodi su balta skersine juoste. Patinėlio kūno apačia ryškiai raudona, patelės – pilka. Lesa sėklas, uogas, vaisius (galima duoti perpjautų obuolių).

ALKSNINUKAS

Už žvirblį mažesnis gelsvai žalsvas, su juodom dėmėm paukštis. Patinėlio viršugalvis ir gerklė juodi, patelė tokių ryškių spalvų rašto neturi. Miškų paukštis, į lesyklas atskrenda pulkeliais. Dažnesnis lesykloje antroje žiemos pusėje. Natūralus lesalas – alksnių ir kitos sėklos, lesyklose vertina lukštentas saulėgražas ir smulkintą augalinį lesalą.

SVILIKAS

Didesnis už žvirblį, kresnas, didelė galva ir storu tvirtu snapu. Kūno apačia rusvai pilka, nugara tamsiai ruda, galva rusva. Lesa saulėgražas ir kitas sėklas, labai mėgta džiovintas uogas, vyšnias, jų kauliukus.

PAPRASTASIS KIKILIS

Žvirblio dydžio paukštis. Patinėlio galvos plunksnos melsvos, apatinė kūno dalis rausvai rusva (žiema blanki, šviesiai rausva). Patelės apačia balsva. Sparnuose kikiliai turi po dvi baltas, gerai matomas juosteles.

